

## 1. Johdanto

### Selvityksen perusta

Syksyllä 2025 käynnistetty varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palvelusuunnitelma kokoaa yhteen kyläkouluja, palveluverkkoa, lasten ja nuorten palveluja, elinvoimaa, kunnan tulevia investointeja, palvelutarpeen vähenemää ja kunnan talouden realiteetteja koskevat kysymykset.

Suunnitelman pohjana toimivaa palvelutarpeen arviointiselvitystä (FCG Oy:n tekemä selvitys) esiteltiin valtuustoseminaarissa 22.1.2026. Selvitys FCG Hollolan palveluverkon optimointi valtuustoseminaari 22012026 on liitteenä.

FCG Oy:n selvityksen yhteenveto yleistilannekuvasta / johtopäätöksistä:

- Sivistys- ja varhaiskasvatuspalveluiden osuus kunnan käyttötaloudesta on noin 75 %. Lasten määrän väheneminen vaikuttaa myös valtionosuuksia vähentäen. Valtionosuuksien laskennallinen muutos vuoteen 2032 on -1,7 miljoonaa euroa (ilman indeksikorotuksia).
- Toimintakatteen vuotuinen ennakoitu kasvu ylittää verorahoituksen heikon vuotuisen kasvun. Tämä heikentää vuosikatetta ja yhdistettynä investointeihin lisää kunnan velkaantumista.
- Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen järjestämisen kustannukset eivät laske samassa tahdissa kuin lasten määrä laskee, vaan kustannussäästöt edellyttävät myös erillisiä toimenpiteitä kuten palveluverkon tarkastelua.
- Hollolan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kustannukset ovat kokonaisuutena selvästi yli maan keskiarvon ja saman viiteryhmän kuntien vastaavien kustannusten euroa/lapsi.
- Lasten määrän väheneminen tarkoittaa pienissä kouluissa entistä enemmän muutaman oppilaan ryhmiä ja vuosiluokkien yhdistämisiä, joita ei voida pitää pedagogisesti järkevinä ja taloudellisesti kannattavina ratkaisuna.
- Alkuluokkatoiminnan jatkaminen supistuvien oppilasmäärien näkökulmasta johtaa tilanteisiin, jossa resurssointi on kohtuuttoman suurta suhteessa lapsimäärään. Jatkaminen edellyttäisi uudenlaista työnjakoa ja tehokkaampaa resurssointia.
- Nykyiset kuusi oppilaaksiottoaluetta estävät optimaalisen oppilaan ohjauksen ja myös kyläkoulujen tukemisen.
- Oppilasmäärien tasaaminen koulujen välillä tulee tehdä järkevällä ja oppilaiden yhtenäistä koulupolkua tukevalla tavalla.
- Kunnan on tarkoituksenmukaista kohdentaa huomio oppilasvirtojen hallintaan ja oppilasmäärien tasaamiseen, resursseja säästävään opetuksen organisointiin ja

oppilaiden opetussuunnitelmallisen jatkumon varmistamiseen.

Pohjaehdotus jatkovalmistelulinjausten osalta kunnanhallituksen 2.2.2026 käsittelyssä oli:

- Tarkastellaan oppilaaksiottoalueiden määrän vähentämistä yhdeksi.
- Tarkastellaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilankäytön tiivistämistä ja pienimpien yksiköiden (Herrala, Koulurinne) lakkauttamista.
- Tarkastellaan joidenkin päiväkotien investointitarpeiden poistamista siirtämällä päivähoidon tiloja koulujen yhteyteen.
- Tarkastellaan oppilaiden yhtenäisemmän koulupolun mahdollistamista.
- Tarkastellaan Heinsuon koulun muodostamista 0–9-luokkien kouluksi, jolloin Salpakankaalle muodostuisi kaksi yhtenäiskoulua.
- Tarkastellaan valmisteilla olevan erillisselvityksen pohjalta alkuluokkatoiminnan ja oppimisen tuen järjestämistä.

Kunnanhallituksen kokouksessa ei tehty jatkovalmistelua linjaavia päätöksiä, vaan kunnanhallitus päätti pyytää, että sivistys- ja hyvinvointivaliokunta sekä elinvoimavaliokunta muodostavat kantansa esitykseen. Lausuntojen jälkeen kunnanhallitus jatkaa asian käsittelyä.

Palvelusuunnitelma etenee kunnanhallituksen valmistelun jälkeen valtuuston päätettäväksi.

Palvelusuunnitelmaa on laadittu yhteistyössä kunnan johtoryhmän ohjauksessa.

#### Elinvoiman palvelualueeseen liittyvät lausunnon pääkohdat

Yllä esitetystä jatkoselvittelykokonaisuuksista elinvoiman palvelualueen toiminnan alaisia kohtia ovat

- Tarkastellaan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilankäytön tiivistämistä ja pienimpien yksiköiden (Herrala, Koulurinne) lakkauttamista
- Tarkastellaan joidenkin päiväkotien investointitarpeiden poistamista siirtämällä päivähoidon tiloja koulujen yhteyteen
- Tarkastellaan Heinsuon koulun muodostamista 0-9 lk kouluksi, jolloin Salpakankaalle muodostuisi kaksi yhtenäiskoulua

Edellä mainittujen lisäksi huomioidaan palvelusuunnitelman vaikutukset joukkoliikenteeseen ja ulkoliikuntapaikkojen käyttöön sekä vaikutukset, jos 5-6 luokat siirretään takaisin kyläkouluihin. Esityksessä arvioidaan Nostavan alueen Kyyhkylän asuinalueiden vaikutusta koulujen ja päiväkodin tilatarpeeseen.

## **2. Tarkasteltavien kohteiden perustiedot ja tehdyt sisäilmaselvitykset**

Alla on lähtöoletukset, jotka sisältyvät elinvoiman palvelualueella tehtyyn tarkasteluun

- Nostavan päiväkotia ja koulu säilyy
- Herralan päiväkotia ja koulu lakkautetaan
- Koulurinteen päiväkotia lakkautetaan
- Pyhäniemen päiväkodin siirtyminen Pyhäniemen koululle
- Kalliolan päiväkodin siirtyminen koululle
- Heinsuon koulusta 0-9 lk
- Koulurinteen päiväkotia lakkautetaan

Liitteessä 1 on esitetty tarkasteltavien kohteiden perustietoja mm. ikä, koko, oppilasmäärät, käyttöaste, kuntoluokka, korjausvelka, peruskorjaustarve ja vuosien 2019-2025 toteutetut investoinnit.

Huomioitavaa on, että vuonna 2025 Herralan koulun lämmitysjärjestelmäinvestointi ja päiväkodin muutostyöt oli sovittu ja pääosin toteutettu ennen tietoa palvelusuunnitelman toteutuksesta.

Sisäilmakorjaukseen liittyvät selvitykset on tehty Herralan, Nostavan ja Pyhäniemen kouluille vuonna 2025. Selvityksen on laatinut Polygon Oy. Selvitysten yhteenvedot löytyvät liitteestä 2.

## **3. Tarkasteltavien vaihtoehtojen vaikutukset henkilöstötarpeeseen elinvoiman palvelualueella**

Elinvoiman palvelualueen osalta palvelusuunnitelman henkilöstövaikutukset ovat seuraavat

- Herralan koulun toiminta päättyy - 1,4 htv
- Koulurinteen päiväkodin toiminta päättyy - 1 htv
- Kalliolan päiväkotia muuttaa koulun tiloihin – 2 htv
- Pyhäniemen päiväkodin siirtyminen koulun tiloihin – 0,5 htv

Henkilöstövaikutukset toteutetaan mm. palveluostojen vähentämällä.

## **4. Tarkasteltavien vaihtoehtojen vaikutukset päiväkotien ja koulujen muutostarpeisiin**

Seminaarissa 22.1.2026 esitettiin arvio rakennusten vaatimista muutostöistä ja investointitarpeista. Seminaarin jälkeen arviointia on tarkennettu sivistys- ja hyvinvoinnin palvelualueen kanssa. Muutostarpeet perustuvat 16.2.2026 käytyyn palaveriin, muutoksen perusteet on esitetty liitteessä 3.

Kalliolan koulu muutostyökustannuksia ei ole saatu kiinteistön haltijalta. Kalliolan koulun muutostyökustannukset on laskettu Salpakankaan koulun vuoden 2025 muutostyökustannusten pohjalta. Kalliolan koulun muutostyökustannukset tarkentuvat suunnittelun edetessä.

## **5. Muut palvelusuunnitelman vaikutukset**

### Vaikutukset joukkoliikenteeseen

Koululaiskuljetusten taloudelliset vaikutukset linjaliikenteeseen on 35 t€ vuodessa. Lisäkustannus syntyy kahdesta joukkoliikenteen lisävuorosta.

### Vaikutukset sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen käyttöön

Herralan koulun sisä- ja ulkoliikuntapaikat poistuvat käytöstä. Toimintatapa perustuu aiempaan toimintamalliin, joissa liikuntapaikkojen ylläpito on lakkautettu koulujen lakkautuksen myötä.

### Nostavan Kyyhkylän asuinalueet

Kunnan yksi kasvusuunta on Nostava. Tällä hetkellä kaavoitetaan Kyyhkylä I ja Kyyhkylä II alueita. Kyyhkylä I alueen kaavan hyväksymiskäsittely on valtuustossa tämän hetken arvion mukaan joulukuussa 2026. Tavoitteena on saada ensimmäiset tontit rakentumaan vuonna 2027 ja myyntiin 2028.

Kyyhkylä I alueen toteutuessa on arvioitu, että Nostavan kouluun tulisi 6-10 vuotiaita oppilaita lisää 10-17 lasta 5 vuoden kulutta tonttien luovutuksesta. Arvio perustuu Tasatarhan alueella toteutuneeseen tilanteeseen, jossa keskiarvona laskettuna on 0,46 kouluikäistä lasta/asunto. Arvion mukaan ensimmäisessä Kyyhkylän vaiheessa olisi maksimissaan 22 asuinpientalotonteille sijoittuvaa asuntoa ja 16 omakotitaloa. Mikäli asuinpientalotonttien rakentuminen ei toteudu, oppilaiden määrä on lähempänä 10 lasta.

Jos kunta pystyy ensimmäisen tonttiluovutuksen jälkeen tarjoamaan jatkossa suurin piirtein saman verran tontteja, säilyisi oppilasmäärät arvioidulla tasolla. Edellä esiteyllä tavalla laskettuna lapsimäärä ei arvion mukaan olisi ylimitoitettu.

Nostavan alueen tarpeita päiväkotij- ja kouluinvestointien osalta arvioidaan, kun saadaan tietoa Kyyhkylä I alueen tonttien kiinnostavuudesta ja lapsimäärän kehittymisestä. Todennäköisesti koulun investointitarpeen arviointia voidaan tehdä 2030-luvun alkupuolella.

## **6. Taloudellisten vaikutusten yhteenveto**

Elinvoiman palvelualueen osalta taloudelliset vaikutukset näkyvät talousarviossa siten, että vuokratuotot poistuvat ja vastaavasti toimintaan liittyvät suorat kustannukset ruoka- ja siivouspalveluissa ja kiinteistöjen ylläpidossa ja korjauskustannuksissa laskevat tai poistuvat. Investoinnit keskittyvät kiinteistöihin, joissa toimintaa on tarkoituksenmukaista jatkaa. Palvelusuunnitelman talousvaikutukset esitetään kunnanhallituksen päätöksenteon yhteydessä.

## **7. Riskit ja niiden vaikutusten arviointia**

Alla on arvio riskeistä ja niiden vaikutuksista, jos valtuustoseminaarissa 22.1.2026 esitetyjä toimenpiteitä ei tehdä

- Jos varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tilankäytön tiivistämistä ei toteuteta eikä pienempiä yksiköitä (Herrala, Koulurinne) lakkauteta, niin käyttöasteet jäävät alhaisiksi ja optimaalinen tilatehokkuus ei toteudu (vrt FCGn palvelutarpeen arviointi dia 29). Esitetyillä toimenpiteillä tilatehokkuus paranee selkeästi, esimerkiksi Nostavan koulun ja päiväkodin yhteistilatehokkuus on nyt 51 % ja Herralan koulun lakkautuksen myötä se olisi noin 90 %.
  - o Heinsuon ja Salpakankaan koulut ovat tilatehokkuudeltaan hyvät.
  - o Kaikkien muiden koulurakennusten tarkastelut osoittavat tehotonta tilankäyttöä ja tilojen ylikapasiteettia.
- Jos Pyhäniemen ja Kalliolan päivähoidon tilojen ei siirretä koulujen yhteyteen, on päiväkotien investointitarpeet toteutettava. Näiden kustannusvaikutus on noin 0,4 M€. Tarpeellisten investointien lisäksi peruskorjaustarpeet säilyvät esimerkiksi Herralan koulussa 1,1 M€.
- Heinsuon ja Kalliolan koulut ovat elinkaarikouluja, jolloin on perusteltua, että niiden tilat ovat tehokkaassa käytössä. Kalliolan koulu siirtyy kunnan omistukseen vuonna 2037. Sitä ennen kunta maksaa jokaisesta neliöstä palvelumaksua, johon kunta ei voi vaikuttaa.
- Jos 5-6 luokkalaiset palautetaan kouluille, Nostavan päiväkotij-investoinnin tarve laukeaa. Tämä tarkoittaa kunnalle noin 2 M€:n päiväkotij-investointia.

- Kuntoluokka Nostavan koulussa on 80 ja Herralan rakennuksessa 74. Tämän pohjalta voidaan arvioida, että Nostavan koulurakennus kestää pidempään.

## 8. Johtopäätökset

Rakennusten nykyisten käyttöasteiden pohjalta on perustelua edetä valtuustoseminaarissa 22.1.2026 esitetyn mukaisesti. Suunnitelman mukainen eteneminen varmistaa kunnan koulu- ja päiväkotikiinteistöjen tila- ja kustannustehokkaan käytön.

Tarkastelujen perusteella voidaan esittää, että

- Nostavan päiväkotia ja koulu voidaan säilyttää
- Herralan päiväkotia ja koulu voidaan lakkauttaa
- Koulurinteen päiväkotia voidaan lakkauttaa
- Pyhäniemen päiväkotia voidaan siirtää Pyhäniemen koululle
- Kalliolan päiväkotia voidaan siirtää Kalliolan koululle
- Heinsuon koulusta voidaan tehdä 0-9 lk koulu
- Koulurinteen päiväkotia voidaan lakkauttaa

|          |                                                                          |
|----------|--------------------------------------------------------------------------|
| LIITTEET | Liite, FCG Hollolan palveluverkon optimointi valtuustoseminaari 22012026 |
|          | Liite 1, tarkasteltavien kohteiden perustiedot                           |
|          | Liite 2, vuonna 2025 tehtyjen sisäilmatutkimusten yhteenveto             |
|          | Liite 3, sivistys ja hyvinvoinnin palvelualueen muutosehdotukset         |